

*УПРАВЛІНСЬКІ, ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ, СОЦІОЛОГІЧНІ, ФІЛОСОФСЬКІ ТА
ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ*

СТАДНИК С. О., к. фіз. вих.

Харківська державна академія фізичної культури

**АКМЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА У
СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ**

Анотація. *Запропоновано акмеологічний підхід до вивчення діяльності менеджера у сфері фізичної культури та спорту, внаслідок чого розроблено акмеограму, що включає мету, об'єктивні та суб'єктивні характеристики його діяльності. Мета акмеограми – забезпечити ефективне функціонування фізкультурно-спортивної організації.*

Ключові слова: *менеджер, діяльність, акмеограма, завдання, функції, якості.*

Вступ. Відомо, що однією з найголовніших складових успіху економічно розвинутих країн світу є застосування менеджменту, тобто науково обгрунтованої та якісно побудованої системи управління організацією. Менеджмент є результативним засобом формування ринкових стратегій, залучення інвестицій, здійснення нововведень.

З вищевикладеного випливає, що добре підготовлений менеджер, який володіє глибокими знаннями у сфері сучасної економіки, основами інформаційних і комп'ютерних технологій, технікою ділового спілкування з вітчизняними та зарубіжними партнерами, може забезпечити успіх фізкультурно-спортивної організації, її інноваційний розвиток. Від його професійних знань, умінь, навичок, особистісних якостей залежить ефективність функціонування фізкультурно-спортивної організації у цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що спортивний менеджмент є актуальною проблемою. Основна увага авторів [3; 4; 6; 8] зосереджена на розгляді наукових основ системи спортивного менеджменту, питаннях управління фізкультурно-спортивними організаціями у сучасних ринкових умовах, аналізі зарубіжних моделей менеджменту спортивних організацій тощо. Науковий інтерес у літературі представляє також діяльність менеджерів у сфері фізичної культури та спорту [2; 5; 7]. Авторами робіт аргументовано представлено особливості діяльності працівників органів управління фізичною культурою та спортом, директорів спортивних шкіл, училищ фізичної культури, спортивних клубів, організаторів фізкультурно-спортивних заходів тощо.

Однак у ході аналізу літератури було виявлено, що до вивчення діяльності менеджера у сфері фізичної культури та спорту не застосовувався акмеологічний підхід. Актуальність даної роботи обумовлюється необхідністю наукового обгрунтування діяльності менеджера з певним комплексом завдань, функцій, знань, умінь, навичок та якостей у сучасних умовах функціонування фізкультурно-спортивних організацій.

Мета дослідження: розробити акмеограму менеджера у сфері фізичної культури та спорту.

Завдання дослідження:

1. Визначити об'єктивні характеристики діяльності менеджера у сфері фізичної культури та спорту.
2. Виявити суб'єктивні характеристики діяльності менеджера у сфері фізичної культури та спорту.

Матеріал і методи дослідження. Для вирішення поставлених мети та завдань нами використовувалися наступні методи дослідження: аналіз літературних джерел; аналіз документів; опитування (анкетування). У ході дослідження було проаналізовано 50 літературних джерел, у яких розглядалися різноманітні аспекти діяльності менеджера у сфері фізичної культури та спорту, а також питання акмеології. Аналіз положень, статутів, статистичних звітів організацій, керівних органів фізичної культури та спорту дозволив визначити специфіку діяльності менеджера у фізкультурно-спортивних організаціях, його завдання, функції, результати праці. Опитування 40 студентів заочної форми навчання спеціалізації менеджмент фізичної культури ХДАФК, які працюють за спеціальністю, дало змогу виявити найбільш важливі індивідуальні та професійні якості менеджера, а також визначити професійні та особистісні якості, які негативно впливають на ефективність професійної діяльності менеджера.

Результати дослідження. Застосування акмеологічного підходу у нашому дослідженні передбачало комплексне вивчення діяльності менеджера з його завданнями та функціями у єдності та взаємозв'язку з його професійними та особистісними якостями, з мотивами діяльності, що

спрямовано на досягнення найкращих результатів у своїй роботі та у діяльності організації [1]. Проведене дослідження дозволило розробити системно-структурну модель – акмеограму менеджера у сфері фізичної культури та спорту.

Розроблена нами акмеограма складається із мети та двох частин: об'єктивних і суб'єктивних характеристик діяльності. Мета – забезпечити ефективне функціонування фізкультурно-спортивної організації. До об'єктивних характеристик акмеограми відносяться: завдання, функції та результати діяльності менеджера. Для досягнення цієї мети менеджер вирішує цілий комплекс завдань, виконує ряд функцій. У розробленій нами акмеограмі представлено 6 основних завдань діяльності: загальне керівництво діяльністю фізкультурно-спортивної організації; забезпечення фінансово-господарської діяльності фізкультурно-спортивної організації; зв'язок з керівними органами та іншими організаціями; керівництво виховним, освітнім і тренувальним процесами; створення сприятливих умов для навчання; постійне вдосконалення своєї професійної діяльності.

У рамках цих завдань кожний менеджер вирішує загальні (планування, організацію, координацію, мотивацію, контроль, прийняття управлінських рішень) та спеціальні функції управління (усього 20): підбір персоналу; збереження і зміцнення матеріально-технічної бази; пошук додаткових джерел фінансування; організація харчування, оздоровлення вихованців; науково-методичне забезпечення діяльності; впровадження інноваційних методів та технологій. Реалізація завдань і функцій призводить до відповідних результатів праці у рамках кожної з перерахованих вище функцій, що також зазначено у розробленій нами акмеограмі.

До суб'єктивних характеристик діяльності менеджера відносяться: професійно-рольові характеристики, професійно важливі якості та негативні якості. У свою чергу до професійно-рольових характеристик відносяться знання, уміння та навички, які необхідні менеджеру (керівнику організації) для реалізації загальних і спеціальних функцій управління. Спортивний менеджер повинен володіти сучасними комп'ютерними програмами та технологіями; володіти іноземними мовами; вміти сформулювати інформаційну політику фізкультурно-спортивної організації; вміти організувати роботу офісу організації; знати основні маркетингові та управлінські стратегії. Менеджери, які працюють в області виробництва спортивних товарів та в області надання фізкультурно-спортивних послуг, повинні володіти специфічними технічними вміннями; виробничими вміннями; вмінням використовувати спортивний інвентар тощо. Менеджер повинен знати та застосовувати на практиці основи індустрії спорту, правове регулювання, економіку спорту, клубний менеджмент, спортивний маркетинг, управління персоналом у спортивній організації, спонсорство, планування та організацію змагань, фінансове забезпечення, рекламу і PR у спорті. Крім цього, менеджер повинен добре орієнтуватись у спортивній медицині, мати детальне уявлення про страхування, управління комерційними угодами і, крім цього, повинен бути відмінним психологом.

До професійно важливих якостей відносяться не тільки індивідуальні і професійні якості, які розкриваються і розвиваються у професійній діяльності, але й акмеологічні інваріанти. Під акмеологічними інваріантами ми маємо на увазі внутрішні стимули, що дозволяють менеджеру не тільки долати труднощі в роботі, ставити і досягати нові цілі, але й самореалізовуватися, саморозвиватися. До них відносяться: любов до спорту; стійка професійна орієнтація і висока мотивація; вірність своїм обов'язкам; почуття відповідальності за своїх підлеглих; підтримка престижу своєї організації; прагнення до розвитку своїх професійних знань, умінь та навичок; оволодіння інноваційними підходами і технологіями діяльності.

Як показало опитування, найбільш важливими для здійснення ефективної діяльності менеджера є такі індивідуальні та професійні якості, як організаторські здібності (87,5%), відповідальність (75%), ініціативність (67,5%), високі моральні якості (62,5%), активність (55%), дисциплінованість (45%), вимогливість до себе (37,5%), вміння переконувати (25%) і нервово-психічна стійкість (17,5%). На нашу думку, вищеперелічені якості є системоутворюючими у процесі організації та управління будь-якою фізкультурно-спортивною організацією. Управління внутрішнім середовищем організації, визначення взаємозв'язків і управлінських впливів, що ведуть до досягнення основних завдань діяльності, залежить саме від таких професійних якостей менеджера, як вимогливість до своїх підлеглих (95%), об'єктивність оцінки праці (87,5%), володіння загальними та спеціальними знаннями (75%).

На нашу думку, комунікативні якості, авторитетність також відіграють важливу роль при укладанні договорів, веденні переговорів, а високий рівень розвитку когнітивних здібностей, пам'яті, уваги, аналітико-конструктивний тип мислення, здатність швидко навчатися, адаптивність – у процесі навчання, оволодіння новими технологіями, при плануванні та прийнятті управлінських рішень.

Завершують розділ суб'єктивних характеристик розробленої нами акмеограми професійні

та особистісні якості, які негативно впливають на ефективність професійної діяльності менеджера. За допомогою опитування було виявлено, що до таких якостей відносяться: недостатній професійний рівень (75%), консерватизм (67,5%), нервово-психічна нестійкість (55%); безвідповідальність (45%), конфліктність (45%), завищена і занижена самооцінка (25%). Безумовно, перераховані якості негативно впливають на процес прийняття управлінських рішень, організацію фінансово-господарської роботи, керівництво діяльністю організації в цілому.

Висновки:

1. Аналіз літературних джерел та документів показав, що спортивні менеджери у своїй діяльності виконують цілий комплекс складних та важливих для будь-якої організації завдань та функцій, виконання яких призводить до певних результатів праці. У розробленій нами акмеограмі представлено 6 основних завдань та 20 основних та спеціальних функцій діяльності менеджера.

2. Визначено, що сучасний менеджер повинен бути глибоко освіченим та грамотним. Розроблена нами акмеограма містить знання, уміння та навички, які необхідні менеджеру для реалізації загальних і спеціальних функцій управління. Особливість полягає у тому, що знання, уміння та навички розроблені конкретно до кожної функції у рамках поставлених завдань.

3. У ході опитування виявлено, що найбільш важливими для здійснення ефективної діяльності менеджера є такі індивідуальні та професійні якості, як організаторські здібності (87,5%), відповідальність (75%), ініціативність (67,5%), високі моральні якості (62,5%), активність (55%), дисциплінованість (45%), вимогливість до себе (37,5%), вміння переконувати (25%) і нервово-психічна стійкість (17,5%). Установлено, що негативно впливають на ефективність професійної діяльності менеджера недостатній професійний рівень (75%), консерватизм (67,5%), нервово-психічна нестійкість (55%); безвідповідальність (45%), конфліктність (45%), завищена і занижена самооцінки (25%).

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку стосуються вивчення потреби і попиту на ринку праці спортивних менеджерів в Україні.

Список використаної літератури:

1. Базылевич Т. Ф. Психология высших достижений личности (психоакмеология) : [монография] / Т. Ф. Базылевич. – М. : НИЦ ИНФРА-М, 2013. – 331 с.
2. Дутчак М. В. Класифікація професій у сфері фізичної культури і спорту в Україні: стан та перспективи / М. В. Дутчак // Спортивна наука України. – 2010. – № 2. – С. 25–41.
3. Жданова О. М. Управління сферою фізичного виховання і спорту : [навч. посіб.] / О. М. Жданова, Л. Я. Чеховська. – Дрогобич : Коло, 2009. – 224 с.
4. Починкин А. В. Менеджмент в сфере физической культуры и спорта / А. В. Починкин. – М. : Советский спорт, 2010. – 264 с.
5. Приходько И. И. Совершенствование подготовки менеджеров в сфере физической культуры и спорта в Украине / И. И. Приходько, С. А. Стадник // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми з фізичного виховання і спорту. – 2013. – № 9. – С. 91–95.
6. Приходько І. І. Стратегічний менеджмент розвитку сфери фізичної культури та спорту в Україні / І. І. Приходько, В. І. Мудрик, О. В. Горбенко, Г. М. Путьятіна, І. Г. Хомко, С. О. Левадня, Н. В. Середя // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2010. – № 3. – С. 134–138.
7. Приходько І. І. Програмно-цільове управління оптимізацією діяльності спортивних шкіл / І. І. Приходько, Г. М. Путьятіна // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2008. – № 3. – С. 70–74.
8. Шамардин А. И. Организационные аспекты управления физкультурно-спортивным движением : [уч. пособие] / А. И. Шамардин, В. Д. Фискалов. – М. : Советский спорт, 2013. – 464 с.